

Utbildningsdepartementet

Industrirådet genom Josefine Larsson,
Ordförande Industrirådets arbetsgrupp för
Kompetensförsörjning

Diariernr: U2023/02078

Industrirådets yttrande över “Framtidens yrkeshögskola”, SOU 2023:31 U2023/02078

Inledning och övergripande synpunkter

Industrirådet har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslagen i utredningen “Framtidens yrkeshögskola - stabil, effektiv och hållbar”. I detta yttrande kommenterar vi de förslag där Industrirådet ser behov av och förutsättningar för att svara gemensamt för samtliga medlemsorganisationer. Enskilda fackförbund eller arbetsgivarorganisationer kan komma att skicka in egna svar från respektive organisation till departementet.

Industrirådet består av industrins fem fackförbund och elva arbetsgivar- och branschorganisationer inom industrin. Syftet med Industrirådet är att följa och främja tillämpningen av industriavtalet samt att samverka kring frågor som syftar till att skapa goda förutsättningar för industrin och dess anställda - inte minst kompetensförsörjning.

Industriföretagen är viktiga för Sveriges ekonomi och välbefinnande och nyckeln till omställningen mot ett mer hållbart samhälle. Teknikutvecklingen och omställningen till en mer klimatsmart produktion driver på behovet av både ny kompetens i form av ett ökat rekryteringsbehov hos företagen samt ett behov av kompetensutveckling hos yrkesverksamma.

Efterfrågan på personer med en examen ifrån yrkeshögskolan är mycket stor hos Industrirådets medlemsföretag. Det faktum att utbildningar inom yrkeshögskolan så tydligt utgår från arbetsmarknadens behov och krav gör

att utbildningsformen är väldigt eftertraktad av företagen när de anställer. Yrkeshögskolan har också en betydande roll i det livslånga lärandet - inte minst sedan omställningsstudiestödet infördes hösten 2022. I takt med att det nya studiestödet blir mer etablerat kommer sannolikt efterfrågan på utbildningar för yrkesverksamma att öka de kommande åren. Industrirådet ser därför positivt på myndighetens uttalade ambition att göra utbildningar inom yrkeshögskolan mer flexibla och tillgängliga för olika målgrupper i olika delar av landet.

Industrirådet har under flera år verkat för att Yrkeshögskolan ska få mer resurser i syfte att kunna öka antalet platser. En problematik när det gäller många utbildningar av relevans för industrin – i första hand inom området Teknik och Tillverkning - har dock varit att det varit svårt att fylla hela klasser på orter där det inte gått att attrahera tillräckligt antal sökande för att utbildningen ska kunna bedrivas på ett ekonomiskt försvarbart sätt. Det beror dels på en generell utmaning i att attrahera sökande till tekniska utbildningar men också på att målgruppen med tillräckliga förkunskaper för tekniska utbildningar är begränsad.

Industrirådet välkomnar därför den utveckling av yrkeshögskolan som föreslås och i synnerhet de förslag som vi hoppas leder till fler utbildade inom teknik och industri. Många av utredningens förslag tror vi kan bidra till en expansion i rätt riktning.

Industrirådet vill särskilt lyfta förslaget att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) ska få möjlighet att föra över medel till kommande budgetår. Ekonomiska förutsättningar som bygger på stabilitet och långsiktighet är enligt oss grunden för ett väl fungerande utbildningssystem.

Vi vill också särskilt betona vikten av förslaget att staten på ett samhällsekonomiskt sätt i framtiden ska stimulera utbildningsmiljöer som skapar förutsättningar för investeringstunga utbildningar i ett flexibelt system. Behovet av ett stöd för investeringstunga utbildningar av samhällsekonomiskt intresse är tydligt. I många fall avstår utbildningsanordnare från att ansöka om utbildningar som kräver stora investeringar, alternativt genomför utbildningar med undermålig utrustning på bekostnad av utbildningskvaliteten. Detta drabbar samhällsviktiga teknik- och industriutbildningar extra hårt.

Industrirådet vill också poängtera vikten av insatser för att öka kännedomen om yrkeshögskolan i takt med att utbildningsformen ökar i betydelse. I samband med detta bör även insatser för att stimulera behörighetsförberedande utbildning genomföras i högre grad än vad som görs idag.

Bland förslagen som presenteras saknar Industrirådet en översyn av schablonnivåerna som ligger till grund för statsbidrag för yrkeshögskoleutbildningarna. Olika utbildningsområden har olika förutsättningar och medför i praktiken till exempel olika behov av lokaler, maskiner och inventarier. Vi hade därför gärna sett ett förslag om en översyn av schablonnivåerna mot en mer diversifierad ersättningsmodell, där statsbidraget i större utsträckning överensstämmer med den faktiska kostnadsbildningen för respektive utbildningsinriktning.

Utöver ovan nämnda förslag vill Industrirådet dessutom lyfta utredningens förslag om att avråda regeringen från att göra en överföring av vidareutbildning motsvarande ett fjärde tekniskt år till yrkeshögskolan. Ett bibehållande av Te4 som befintlig gymnasieutbildning innebär fördelar som skulle gå förlorade vid en överföring till yrkeshögskolan. Dessutom skulle en överföring av Te4 till yrkeshögskolan riskera få stora konsekvenser för de grundläggande principer som framgången med dagens yrkeshögskola vilar på.

Industrirådet vill vidare betona vikten av att utredningen i sina förslag valt att utgå från principen att bibehålla yrkeshögskolans särart. Vi delar utredningens bedömning att särarten fortsatt behöver vara styrande vid kommande behov av reformeringar av yrkeshögskolan. Det är på detta sätt som förutsättningar ges för yrkeshögskolan att fortsätta utvecklas och vara stabil, effektiv och hållbar. Särskilt viktigt är det att utbildning inom yrkeshögskolan initieras och drivs i nära samverkan med arbetslivet och dimensioneras efter arbetsmarknadens behov, att flexibilitet råder i förhållande till efterfrågan, att utbildningarna innehåller lärande i arbete (LIA) som utgångspunkt och att yrkeshögskolan fortsatt ska vara en decentraliserad utbildningsform.

Industrirådets yttrande på utvalda förslag från utredningen

3.6.1 MYH bör som regel få möjlighet att föra över medel till kommande budgetår

Utredningens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan bör som regel bemyndigas att få disponera ett anslagssparande om högst 3 procent avseende 1:19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning.

Industrirådet instämmer i utredningens beskrivning av problematiken kring att Myndigheten för Yrkeshögskolan inte kan spara medel som inte hunnit användas under innevarande år. Det är en uppenbar brist att det i dagsläget inte går att föra över medel över budgetår. Utredningens förslag skapar stärkta förutsättningar för Myndigheten att säkerställa att de medel

som avsätts till yrkeshögskoleutbildning också kommer till användning på ett kvalitativt och effektivt sätt.

Industrirådet anser att det faktum att medel som inte hunnit användas under innevarande år skickas tillbaka till staten försämrar kompetensförsörjningen, inte minst då Myndigheten i dagsläget tvingas ge avslag till bra ansökningar för kommande år.

Genom möjligheten till anslagssparande säkerställs ett bättre resursutnyttjande och en bättre disponering av medel som avsätts för yrkeshögskoleutbildning. Möjligheten att spara medel som inte går åt under innevarande år är inte minst viktigt när det gäller extra tillskott av medel för yrkeshögskoleutbildning så som extra satsningar från regeringen på yrkeshögskoleutbildning i vårändringspropositionen. Möjlighet till anslagssparande stärker förutsättningarna att dessa tillskott kan förvaltas väl och resultera i riktiga utbildningsplatser.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

4.7.8 Alternativet med ett nytt gemensamt system för ansökan inom yrkeshögskolan

Ändring av instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan

Utredningens bedömning: Vid införandet av ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan bör förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan kompletteras med en bestämmelse om att MYH har till uppgift att biträda anordnarna vid antagning av studerande till yrkeshögskolan och att ansvara för ett samordnat ansökningsförfarande.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag*

4.8.1 Uppdrag att genomföra en förstudie

Utredningens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH), Myndigheten för digital förvaltning och Universitets- och högskolerådet får ett gemensamt uppdrag att genomföra en förstudie för inrättandet av ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan. Förstudien ska ta sin utgångspunkt i det förslag till utformandet av ansökningssystemet som presenteras i denna utredning. MYH ska samordna arbetet som ska resultera i en kravspecifikation för systemet och förslag på hur det ska förvaltas.

Det finns flera utmaningar med dagens decentraliserade system för antagning som troligtvis skulle minska med ett gemensamt system. Genom att samordna detta arbete med ett nytt system för studiedokumentation kan sannolikt ett mer robust system skapas.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

4.9.4 Behörighetsprovet kan användas för grundläggande behörighet även inom yrkeshögskolan

Utredningens bedömning: Om försöksverksamheten med behörighetsprovet för grundläggande behörighet i högskolan permanentas bör provet även användas för bedömning av grundläggande behörighet till yrkeshögskolan.

Försöksverksamheten som refereras till i utredningens förslag innefattar ett prov som bedömer individers kompetenser. Provet bedömer om individen besitter kompetenser motsvarande gymnasienivå i svenska, engelska, matematik samt ett antal kognitiva kompetenser. Provet vänder sig till individer som saknar gymnasieexamen men som har skaffat sig motsvarande kunskaper genom arbete eller annat. Om försöksverksamheten blir lyckad inom högre utbildning väntas den leda till framtagandet av ett centraliserat system för prövning av grundläggande behörighet. Utredningens bedömning är således villkorad. Industrirådet delar denna bedömning.

Utredningens bedömning innebär att det kan skapas ytterligare en väg in till yrkeshögskolan, som kompletterar nuvarande system. Användandet av ett centraliserat behörighetsprov för grundläggande behörighet skulle underlätta prövnings- och antagningsprocessen för utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

5.8.1 MYH ges i uppdrag att i samverkan med DIGG utforma ett nytt system för studiedokumentation

Utredningens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan ska ges i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för digital förvaltning utforma ett nytt system för studiedokumentation i enlighet med den beskrivning av det systemet som ges i avsnitt 5.7.3. Uppdraget ska samordnas med uppdraget att genomföra en förstudie för inrättandet av ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan.

Utredningen visar tydligt att nuvarande system har brister i såväl säkerhet som funktion samt svårigheterna med att utnyttja befintligt system för högskolan, LADOK. Det är därför angeläget att skapa ett system anpassat till yrkeshögskolans förutsättningar. Vi delar också utredningens uppmaning om att detta arbete bör samordnas med förstudien om ett gemensamt antagningssystem.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

6.10.1 Det bör finnas möjlighet till progression inom yrkeshögskolan

Utredningens bedömning: För att möjliggöra både en ökad fördjupning (en ökad progression) och en ökad rörlighet inom yrkeshögskolan bör utbildningar inom yrkeshögskolan tillåtas bygga på en eftergymnasial utbildning eller motsvarande kunskaper.

Industrirådet ser positivt på förslaget att utbildningar inom yrkeshögskolan ska tillåtas bygga på en eftergymnasial utbildning eller motsvarande kunskaper. Det skapar förutsättningar för ökad rörlighet och progression inom yrkeshögskolan, mellan högskolan och yrkeshögskolan och för att yrkesverksamma som har tidigare högskoleutbildning, eller som har utvecklat motsvarande reell kompetens i arbetslivet, effektivt ska kunna bygga vidare på sin kompetens genom utbildningar på kvalificerad nivå som är särskilt anpassade till målgruppen.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

6.10.2 Fördjupningsutbildningar bör kunna leda till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen

Utredningens bedömning: Yrkeshögskolan bör omfattas av fördjupningsutbildningar motsvarande minst 200 yrkeshögskolepoäng som gör det möjligt att uppnå en kvalificerad yrkeshögskoleexamen om den studerande har förkunskaper motsvarande en eftergymnasial utbildning inom samma område som fördjupningsutbildningen.

Industrirådet tillstyrker förslaget om att införa fördjupningsutbildningar som motsvarar minst 200 yrkeshögskolepoäng och som gör det möjligt att nå en kvalificerad yrkeshögskoleexamen för studerande som har förkunskaper motsvarande en eftergymnasial utbildning inom samma område som fördjupningsutbildningen. Industrirådet bedömer att förslaget är av stor betydelse för att stärka yrkesverksammars möjligheter att vidareutbilda sig inom yrkeshögskolan.

6.10.3 En ny bestämmelse om att utbildning får avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen och mer ändamålsenliga läranderesultat

Utredningens förslag: En ny bestämmelse ska införas i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan som innebär att en utbildning även får avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen om utbildningen är en fördjupningsutbildning som omfattar minst 200 yrkeshögskolepoäng och utbildningen tillsammans med eftergymnasial utbildning inom samma område motsvarar minst 400 yrkeshögskolepoäng. Studeranden ska även i övrigt uppfylla villkoren för en kvalificerad yrkeshögskoleexamen i fråga om kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet. Av utbildningsplanen ska det framgå om det är fråga om en fördjupningsutbildning. Examenskraven avseende läranderesultat för kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet ska ändras i enlighet med Myndigheten för yrkeshögskolans (MYH) återrapportering 202228 , såväl i fråga om en yrkeshögskoleexamen som en kvalificerad yrkeshögskoleexamen.

Utredningens bedömning: Utformningen av bestämmelsen om kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör utgå från de mer ändamålsenliga examenskrav avseende läranderesultat för kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet som föreslagits av MYH. Även nuvarande bestämmelser om yrkeshögskoleexamen och kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör ändras på motsvarande sätt.

Industrirådet tillstyrker förslaget att en ny bestämmelse ska införas i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan som innebär att en utbildning även får avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen om utbildningen är en fördjupningsutbildning som omfattar minst 200 yrkeshögskolepoäng och utbildningen tillsammans med eftergymnasial utbildning inom samma område motsvarar minst 400 yrkeshögskolepoäng.

Industrirådet vill betona vikten av att den föreslagna examensbestämmelsen inte knyts till tidigare uppnådda examina, vilket utredningen har övervägt men inte föreslagit, då det är förknippat med alltför stora nackdelar. Ett krav på examen skulle i mycket hög utsträckning motverka syftet med förslaget att ge yrkesverksamma mer effektiva möjligheter att vidareutbilda sig inom yrkeshögskolan och det skulle även begränsa nyttan med fördjupningsutbildningarna för kompetensförsörjningen. Detta då ett krav på examen skulle utesluta de många yrkesverksamma som har en oavslutad programutbildning eller som läst enstaka kurser, liksom personer som har utvecklat motsvarande reella kompetens i arbetslivet.

Bestämmelsen medför, vilket utredningen också påtalar, krav på möjlighet att få tidigare utbildning eller reell kompetens validerad och tillgodoräknad. Industrirådet vill betona vikten av att möjligheten att få sin reella kompetens

validerad och tillgodoräknad i relation till fördjupningsutbildningarna måste bli en rättighet i praktiken och inte endast i teorin. Fördjupningsutbildningar i yrkeshögskolan lämpar sig särskilt väl för att bygga vidare på reell kompetens som utvecklats i arbetslivet då utbildningsformen sett till behov och innehåll anpassas efter arbetslivet. För att tydliggöra detta ytterligare bör följande mening ”För utbildningsanordnarna borde det därför främst bli en fråga om att tillgodoräkna den aktuella eftergymnasiala utbildningen” kompletteras med ”eller motsvarande reella kompetens”.

Industrirådet tillstyrker även utredningens bedömning om att utformningen av bestämmelsen om kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör utgå från de mer ändamålsenliga examenskrav avseende läranderesultat för kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet som föreslagits av MYH, liksom att även nuvarande bestämmelser om yrkeshögskoleexamen och kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör ändras på motsvarande sätt.

Vi ställer oss positiva till möjligheten till progression inom yrkeshögskolan.

Det är dock viktigt att säkerställa att en fördjupningsutbildning verkligen leder till en progression.

Förslagsvis får Myndigheten för Yrkeshögskolan i uppdrag att utreda villkor för att kunna införa fördjupningsutbildningar och föreslå nödvändiga förändringar för att kunna implementera dessa.

6.10.4 Behörighetskraven behöver ändras

Utredningens förslag: Det ska göras ett tillägg i 3 kap. 3 § förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan i form av ett nytt tredje stycke med innebörden att särskilda förkunskaper för en fördjupningsutbildning får avse hel eller del av en eftergymnasial utbildning inom samma område eller motsvarande kunskaper, som fördjupningsutbildningen. Det ska även göras ett tillägg i 3 kap. 7 § andra stycket förordningen om yrkeshögskolan med innebörden att annan tidigare utbildning får användas som urvalsgrund för antagande till utbildning vid fördjupningsutbildning.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

Industrirådet delar däremot inte utredningens bedömning om att det sannolikt kommer att vara ett begränsat antal utbildningar som definieras som sådana fördjupningsutbildningar som kan leda till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Även om det är rimligt med en successiv utbyggnad av dessa utbildningar, i takt med att arbetsmarknadens efterfrågan på dessa kompetenser kommer till uttryck, är vår bedömning att behovet av fördjupningsutbildningar inom yrkeshögskolan kommer att vara stort och

öka i takt med att omställningsstudiestödet byggs ut. Industrirådet vill därtill betona att ansökningar om statsstöd för fördjupningsutbildningar ska behandlas neutralt i relation till andra programutbildningar, det vill arbetsmarknadens behov ska styra utbudet i yrkeshögskolan.

6.12.1 LIA i framtidens yrkeshögskola

Utredningens bedömning: Lärande i arbete (LIA) bör vara obligatoriskt för samtliga utbildningar inom yrkeshögskolan, utom för kurser och fördjupningsutbildningar. Det bör finnas en möjlighet för Myndigheten för yrkeshögskolan att meddela dispens från kravet om LIA i utbildningarna.

Lärande i arbete är en viktig del i utbildningarna inom yrkeshögskolan. Genom LIA knyts den studerande närmare arbetslivet och den nya yrkesroll som den studerar förväntas arbeta inom. Samtidigt är grundförutsättningen att yrkeshögskolans utbildningar utgår från ett reellt behov hos företagen och kraven på LIA är således även ett kvalitetskrav för en väl förankrad utbildning. Detta skapar goda förutsättningar för individen att få förståelse för och inblick i branschen och även ge företagen motsvarande förståelse och inblick i utbildningen. LIA är en viktig del i att rusta studerande med rätt kunskaper, förmågor och kompetenser under utbildningstiden.

Industrirådet anser att LIA ska vara en självklar del inom yrkeshögskolans längre utbildningar. För att lära sig ett nytt yrke är det viktigt att få ta del av arbetslivet under utbildningstiden. LIA bör vara obligatoriskt inom yrkeshögskolans längre utbildningar, men undantag behöver kunna göras om ledningsgrupperna och arbetsgivarna som står bakom utbildningen anser att det är motiverat. Om flera utbildningsanordnare ansöker om tillstånd inom samma yrkesområde bör utbildningar som omfattar LIA prioriteras.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

6.12.2 Förslag om LIA i framtidens yrkeshögskola

Utredningens förslag: För utbildningar som omfattar minst 100 yrkeshögskolepoäng och som inte är fördjupningsutbildningar ska minst en fjärdedel av utbildningstiden bestå av lärande i arbete på en arbetsplats (LIA) om inte undantag medgetts av Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH). Undantag från kravet får beviljas av MYH, efter ansökan, om det finns särskilda skäl. MYH

får meddela ytterligare föreskrifter om ansökan. Av utbildningsplanen ska framgå omfattningen av LIA om sådant lärande ingår i utbildningen eller att beslut om undantag fattats av MYH samt datum för beslutet.

LIA ingår i praktiken i den stora majoriteten av utbildningar på över 100 yrkeshögskolepoäng inom yrkeshögskolan, trots att det i dagsläget inte är ett krav. Detta då LIA är en viktig komponent i den starka kopplingen mellan arbetslivet, den framtida yrkesrollen och de studerande i utbildningen och bidrar till stark kvalitet i utbildningarna. Att göra LIA obligatoriskt för samtliga grundläggande utbildningar (dvs program) inom yrkeshögskolan som är ett år eller längre (fler än 100 yhp) säkerställer att LIA även i framtiden är en naturlig del i yrkeshögskolan. För kurser inom yrkeshögskolan, som är kortare än 99 yhp är fokus för utbildningen ofta kompetensutveckling, vidareutbildning eller specialisering inom området där individen redan är yrkesverksam, varför krav på LIA inte behöver ställas.

Lärande i arbete handlar om att förbereda den studerande för den nya yrkesrollen. Det är viktigt att LIA utformas med relevans för den specifika yrkesrollen och inte ses som enbart en praktik.

Utredningen föreslår att Myndigheten för yrkeshögskolan ska kunna meddela dispens från kravet om LIA vid behov. Det är viktigt att ledningsgruppen tillsammans med branschen kan ansöka om dispens från kravet på LIA om de anser att det är motiverat.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

7.8.1 Fortsatt att förenkla processerna vid ansökan

Utredningens bedömning: Myndigheten för yrkeshögskolan bör fortsätta att ta initiativ för att skapa förutsättningar för långsiktig planering för utbildningsanordnare genom att förenkla ansökningsprocessen för anordnarna.

Industrirådet vill betona att utredningens förslag om att förenkla processerna inte får ske på bekostnad av att det framgent görs avkall på kvalitetssäkringen och kravet på avsiktsförklaringar. Industrirådet tillstyrker därmed utredningens förslag med förbehåll att avsiktsförklaringar är en del av ett den förenklade processen samt att det finns fungerande kvalitetsprocesser och uppföljning av resultat.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

7.8.2 Stimulera utbildningsmiljöer som skapar förutsättningar för investeringstunga utbildningar i ett flexibelt system

Utredningens förslag: En utredning ska få i uppdrag att identifiera behovet av utbildningsmiljöer och utreda hur staten på ett samhällsekonomiskt sätt kan stimulera att sådana miljöer skapas.

Behovet av ett stöd för att möjliggöra investeringstunga utbildningar av samhällsekonomiskt intresse är tydligt. I många fall tvekar utbildningsanordnare inför att ansöka om utbildningar som kräver stora investeringar eller väljer att planera deras genomförande på ett sätt som innebär att investeringsbehovet minskar, vilket kan innebära att kvaliteten på utbildningen blir lidande. Utredningens resonemang kring att stimulera ett samutnyttjande av utbildningsmiljöer är också intressant och bör stimuleras. Den föreslagna utredningen bör startas skyndsamt.

Industrirådet *tillstyrker* utredningens förslag.

8.10 Förslag om tydligare prövning av utbildningsanordnaren

Utredningens förslag: Reglerna om prövningen av utbildningsanordnarens ekonomiska situation ska regleras i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. En bestämmelse ska införas i förordningen om yrkeshögskolan om att det för att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan krävs att utbildningsanordnaren vid tidpunkten för ansökan inte har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten och inte är i likvidation eller försatt i konkurs. Ett bemyndigande ska även införas i samma förordning om att Myndigheten för yrkeshögskolan får meddela föreskrifter om vilka uppgifter och dokument som krävs för att visa att förutsättningarna är uppfyllda.

Genom att den prövning av utbildningsanordnarens ekonomiska situation som idag återfinns i MYH:s föreskrifter flyttas till förordning blir kravbilderna tydligare. Vi uppfattar också att utredningens avvägning mellan effektivitet och säkerhet är väl motiverade.

Industrirådet *tillstyrker* utredningens förslag.

9.3.6 Överväganden om entreprenad inom yrkeshögskolan

Utredningens bedömning: Det föreligger inget behov av att reglera när en utbildning får läggas ut på entreprenad. Däremot bör entreprenader inom

yrkeshögskolans verksamhet och dess påverkan på kvaliteten i yrkeshögskolan fortsatt följas upp och utvärderas.

Möjligheten att använda entreprenad för en hel eller delar av en utbildning har utgjort en viktig del i att skapa den flexibilitet som kännetecknar yrkeshögskolan. Precis som utredningen konstaterar är vår uppfattning att kvalitetsaspekten i undervisningen viktig att beakta. Utöver detta är det angeläget att säkerställa att anslagna medel i huvudsak används för utbildningen. Det är därför angeläget att bevaka att huvudmannens overheadkostnader och upphandlingsförfarande inte påverkar utbildningskvaliteten menligt. I de fall upphandling sker efter beviljande av statsstöd för en utbildning bör kvalitetsupphandling tillämpas.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

9.4.2 Förslag om utbildningsanordnarens ansvar

Utredningens förslag: En definition av utbildningsanordnare ska införas i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan. Med utbildningsanordnare ska avses den som har det huvudsakliga ansvaret för utbildningen. I samma lag ska anges att utbildningsanordnaren ansvarar för att utbildningsverksamheten genomförs enligt lagen och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till den. Ansvarig utbildningsanordnare i förordningen om yrkeshögskolan ska ersättas med utbildningsanordnaren. Bestämmelsen i 2 kap. 7 § 1 förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan ska ändras så att det av utbildningsplanen ska framgå utbildningsanordnaren och övriga som medverkar i anordnandet av utbildningen. Regeringen ska i lagen om yrkeshögskolan bemyndigas att meddela föreskrifter om betygssättning och utfärdande av examens och utbildningsbevis. Regeringen ska även bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om utbildningsanordnarens uppgifter.

*Industrirådet **tillstryker** utredningens förslag om att en definition av utbildningsanordnare bör införas i 2 § lagen om yrkeshögskolan.*

Vi delar därmed bedömningen att det inte får råda tveksamheter kring ansvarsfrågan och att det därför är angeläget att definiera vem som är utbildningsanordnare samt att det är viktigt att förtydliga att det endast finns en (1) utbildningsanordnare för varje utbildning. Det bör tydliggöras att med utbildningsanordnare avses den som har det huvudsakliga ansvaret för utbildningen.

9.5.2 Bestämmelser om tillsynen behöver förtydligas

Utredningens förslag: I förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska anges att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har tillsyn över utbildningsverksamheten i fråga om utbildningarna inom yrkeshögskolan och de övriga utbildningar som myndigheten har tillsyn över. Den definition av tillsyn som finns i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan flyttas till instruktionen. En hänvisning ska införas i förordningen om yrkeshögskolan till instruktionen gällande bestämmelsen om vad som avses med tillsyn. Bestämmelsen i förordningen om yrkeshögskolan ändras så att det framgår att utbildningsanordnaren är skyldig att medverka i den tillsyn som initieras av MYH.

Industrirådet delar utredningens bedömning att myndigheten ska ha i uppgift att granska att utbildningsanordnaren uppfyller skyldigheterna enligt regelverket. Denna tillsyn bör vara tydligt och konsekvent utformad.

*Industrirådet **tillstyrker** därmed utredningens förslag.*

9.6.2 Överväganden om förslag om ledningsgruppen

Utredningens förslag: Det ska i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan anges att det hos utbildningsanordnaren ska finnas en ledningsgrupp för utbildningen. I samma lag ska även anges att ledningsgruppen ska anta sökanden till utbildningen, pröva frågor om tillgodoräknande och svara för att ett systematiskt kvalitetsarbete bedrivs. Vidare ska ledningsgruppen, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, få besluta att utbildningsanordnare ska anta sökande till utbildningen. Det ska i lagen om yrkeshögskolan även införas undantag från tillämpningen av motiverings- och kommunikationsskyldigheten i förvaltningslagen för ärenden om antagning till utbildningen. Bemyndigande ska införas i lagen om yrkeshögskolan som ger regeringen behörighet att meddela föreskrifter om ledningsgruppens sammansättning och ytterligare föreskrifter om ledningsgruppens uppgifter. I förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan ska förtydligas att ledningsgruppen för korta utbildningar och vissa kurser får besluta att utbildningsanordnaren får anta sökande och utfärda examens- och utbildningsbevis. Bestämmelsen i förordningen om yrkeshögskolan om att ledningsgruppen ansvarar för att utbildningen genomförs enligt författningen och föreskrifter som meddelats av MYH upphävs. Även bestämmelsen i samma förordning om att en kommunal nämnd ska ge en ledningsgrupp att i uppdrag att under nämnden sköta vissa uppgifter upphävs.

Att förtydliga ansvar för utbildningsanordnaren och ledningsgruppernas samt dess funktion är positivt. Diskussionen kring det kommunala

självstyrets påverkan och dess konsekvenser är väl underbyggd och de inskränkningar som föreslås är väl motiverade.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag.

10.4.5 Övervägande om delvis nationellt innehåll, behövs inte regleras

Utredningens bedömning: Det saknas behov av att kunna fastställa nationellt likvärdigt innehåll för en del av en yrkeshögskoleutbildning. Vi bedömer inte heller att det finns några andra avgörande behov av förändringar när det gäller nationellt likvärdigt innehåll i yrkeshögskolan.

En reglering skulle kunna öka utbildningarnas tydlighet och jämförbarhet. Det är också viktigt för individer att kunna jämföra olika utbildningar och vara trygga i att veta vad utbildningarna leder till. Namn måste stämma med innehåll.

Däremot delar vi bilden om att regleringar om likvärdigt innehåll riskerar att minska flexibiliteten och möjligheten för ledningsgrupperna att vid behov snabbt kunna skapa förändringar.

Vi ser också utmaningar med att definiera de krav som skulle behöva finnas i och med en reglering. Dessa skulle kunna påverka utbildningarnas flexibilitet negativt och minska ledningsgruppernas möjlighet att påverka innehållet vilket i förlängningen gör att arbetslivets vilja att delta och därmed utbildningarnas förankring äventyras. Vi ser även en följdrisk för minskad effektivitet och relevans för utbildningarna.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag.

10.5.2 Certifieringar och krav från branschen bör inte vara ett krav för att ingå i yrkeshögskolan

Utredningens bedömning: Det bör inte vara ett krav att en utbildning uppfyller krav för certifiering eller andra typer av krav för auktorisering som ställs inom olika branscher, för att ingå i yrkeshögskolan.

Det finns ett behov av förtydligande kring utbildningars innehåll och examen. Vi delar dock utredningens bedömning att det inte är lämpligt att kräva att utbildningar uppfyller krav för certifieringar eller motsvarande. Vi anser att det är upp till ledningsgrupperna på respektive utbildning att säkerställa branschernas behov och förväntan på elevernas kunskapsresultat efter avslutad utbildning.

Industrirådet vill dock poängtera att vi anser att utbildningar som utger sig för att leda till certifikat eller liknande också måste innehålla de moment som certifikaten innebär. Individen bör också ha möjlighet att erhålla det

aktuella certifikatet (eller motsvarande). Inom industrins utbildningar har vi flera exempel på utbildningar som utger sig för att svara mot ett certifikat/kompetensbevis, exempelvis inom skärande bearbetning, där utbildningarnas namn innehållit färgerna blått eller svart. Färgerna är direkt kopplade till nivåer i de befintliga certifikaten/kompetensbevisen och ändå har individen inte getts möjlighet att erhålla certifikat. Det är allvarlig då det riskerar att vilseleda studenter. Vi anser därför att det bör förtydligas att när utbildningarna anspelar, eller antyder, på certifikat och /eller kompetensbehov ska utbildningen leda till ett sådant.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

10.6.3 Utbildningarnas namn behöver inte begränsas

Utredningens bedömning: Det finns inte behov av att reglera en utbildningsanordnares möjlighet att välja namn på sina utbildningar.

Vi delar utredningens analys om att namn på utbildningarna inte ska begränsas. Det skulle innebära ett betydligt större samordningsansvar på MYH, att utbildningarnas innehåll skulle behöva likriktas, samt att ledningsgruppernas inflytande skulle minska.

Vi anser dock att MYH kan och bör ta ett större ansvar kring att påverka benämningarna av utbildningarna. Vi anser exempelvis att namnet "ingenjör" kan användas men bör föregås av en viss dialog mellan MYH och utbildningsgivaren för att säkerställa viss matematisk och naturvetenskaplig höjd, i kombination med CDIO-baserad pedagogik.

*Industrirådet **tillstyrker** utredningens förslag.*

11.10.1 Fler platser på yrkeshögskolans program och kurser

Utredningens förslag: Yrkeshögskolan ska utvidgas med permanenta medel både för program och kurser.

Industrirådet är generellt sett positiv till utredningens förslag att Yrkeshögskolan ska utvidgas med permanenta medel både för program och kurser. Industrins behov av yrkeshögskoleutbildade är högt, och med tanke på den gröna och digitala omställningen, förväntas efterfrågan på dessa utbildningar öka. Yrkeshögskolan är ett viktigt verktyg för att möta omställningen på arbetsmarknaden och säkra kompetensförsörjningen. Dessutom väntas allt större behov av up-skill och re-skill av redan yrkesverksamma, det så kallade livslånga lärandet. Omställningsstudiestödet, som 2026 kommer att täcka över 28 000

helårsstudenter, lockar redan många till yrkeshögskolan. Av de som hittills beviljats omställningsstudiestöd studerar knappt hälften i yrkeshögskolan.

För många utbildningar som är viktiga för industrin finns det dock utmaningar med att attrahera tillräckligt många till att fylla utbildningsplatserna – inte minst inom området teknik- och tillverkning. Utmaningarna att fylla platser börjar redan på gymnasienivå, vilket begränsar den potentiella gruppen som senare kan söka högre utbildningar inom dessa områden. Ett verktyg för att öka antalet har varit *Behörighetsförberedande utbildning för potentiella studerande*. För närvarande används dock inte denna möjlighet i den omfattning som behövs. Det bör därför även övervägas hur Behörighetsförberedande utbildning (BFU) kan främjas i större utsträckning.

Dessutom anser vi att expansionen dessutom bör följas av ytterligare åtgärder för att öka kännedomen om yrkeshögskolan som utbildningsform.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag med tillägg enligt ovan.

12.8 Övervägande om överföring av ett fjärde tekniskt år till yrkeshögskolan

Utredningens bedömning: Vi avråder regeringen från att göra en överföring av vidareutbildning motsvarande ett fjärde tekniskt år till yrkeshögskolan.

Industrirådet tillstyrker utredningens förslag att avråda regeringen från att göra en överföring av vidareutbildning motsvarande ett fjärde tekniskt år till yrkeshögskolan. Utöver utredningens förslag föreslår Industrirådet ett tillägg om att vissa förändringar inom befintligt Te4 bör ske.

Industrirådets kommentarer:

Industrirådet vill betona vikten av Teknikprogrammets fjärde tekniska år. Företag inom teknik- och industrisektorn tar emot praktikanter och anställer elever från fjärde år på teknikprogrammet. Vi ser att de elever som efter teknikprogrammet valt att läsa ett fjärde år får djupare teknisk kompetens, större förståelse för bredden av möjligheter inom teknik och dessutom för de som inte väljer att börja jobba direkt är de bättre rustade inför sitt val av vidare studier.

Industrirådet stödjer det resonemang och de slutsatser som utredningen bygger sitt ställningstagande på avseende avrådan om en överföring av vidareutbildning motsvarande ett fjärde tekniskt år till yrkeshögskolan. Industrirådet vill särskilt peka på två viktiga delar.

1.) Ett bibehållande av Te4 som gymnasieutbildning innebär fördelar som skulle gå förlorade vid en överföring till yrkeshögskolan. Det finns ett stort behov av utbildade tekniker på SeQF 5-nivå. Industrirådet stödjer därför utredningsdirektivets och sedermera utredningens bedömning om att fler personer bör genomföra utbildningar motsvarande vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år. Ett bibehållande av Te4 som gymnasieutbildning innebär fördelar som skulle gå förlorade vid en överföring till yrkeshögskolan.

2.) En överföring av Te4 till yrkeshögskolan riskerar få stora konsekvenser för de grundläggande principer som framgången med dagens yrkeshögskola vilar på. Industrirådet stödjer utredningens bedömning och sedermera utredningens förslag om att bevara yrkeshögskolans särart.

Industrirådet gör samma bedömning som utredningen att det skulle krävas grundläggande förändring av yrkeshögskolan (i negativ riktning) för att Te4 ska passa in i yrkeshögskolan. För att en överföring av Te4 ska vara möjlig är vår bedömning att yrkeshögskolan skulle behöva ändra sina principer i form av införandet av ett fast nationellt innehåll, införandet av fasta antagningskrav samt införandet av en ny form av examen. Vidare skulle dagens grundläggande principer för yrkeshögskolan behöva frångås i form av att innehållet ej skulle bli prövat gentemot företagens behov samt att dagens flexibilitet skulle minska orsakade bland annat av specifika antagningskrav samt krav på specifik lärarbehörighet. Dessa förändringar anser vi skulle missgynna yrkeshögskolan.

Industrirådet gör vidare samma bedömning av skäl som motiverar att Te4 ska finnas kvar inom befintlig gymnasiestruktur som utredningen. I likhet med utredningen bedömer Industrirådet att det finns ett behov både hos företag och elever av Te4 då målgrupperna för det fjärde tekniska året i gymnasieskolan och studerande inom yrkeshögskolan skiljer sig åt samt att begreppet gymnasieingenjör fyller ett syfte i sig. Industrirådet vill också lyfta fram betydelsen som Te4 har för rekrytering av elever till Te1-3. Industrirådet vill dessutom lyfta fram och värna den höga examensgrad Te4 har.

I enlighet med utredningen vill Industrirådet poängtera att det redan idag är möjligt att bedriva Te4-liknande utbildningar inom befintlig yrkeshögskola.

Industrirådet vill avslutningsvis föreslå ett tillägg till utredningens förslag om att vissa förändringar inom befintligt Te4 bör ske. Industrirådet föreslår att förändringar bör ske i enlighet med Skolverkets skrivelse till Utbildningsdepartementet 2018-03-28 (Dnr 4.2.2-2017:1490) där följande föreslås:

En slopad åldersgräns av 22 år inom Te4, så att rekrytering även kan ske av äldre sökande och i samarbete med den kommunala vuxenutbildningen.

Att elever under 20 år inom Te4 ges möjlighet att finansiera vidareutbildningen med hjälp av studiemedel.

En breddning av det befintliga statsbidragets användande för Te4, så att detta även kan nyttjas för relevant preparandutbildning.

Stockholm,2023-11-10

För Industrirådet

Josefine Larsson

Ordförande – arbetsgruppen för
kompetensförsörjning